

Żołnierze w służbie historii

https://zolnierzewhistorii.ipn.gov.pl/zwh/form/r348415883383,Prywatne-Liceum-Ogolnoksztalcinge-dla-Mlodziezy-w-Nowym-Targu.html
08.05.2024, 16:58

Krzysztof Tekiel

[Powrót](#)

Pełna
nazwa
szkoły

Prywatne Liceum
Ogólnokształcące dla
Młodzieży w Nowym
Targu
34-400
Nowy Targ
małopolskie

Dane zespołu

Nauczyciel -
Opiekun -
imię i
nazwisko

Krzysztof Tekiel

Pierwszy uczeń

Uczeń 1 -
imię i
nazwisko

Zuzanna Kudas

Drugi uczeń

Uczeń 2 -
imię i
nazwisko

Aleksandra Kordeczka

Trzeci uczeń

Uczeń 3 -
imię i
nazwisko

Oliwia Biel

Sylwetka żołnierza

Imię i
nazwisko
żołnierza

kpr. Józef Kuraś

Lata
życia

1915-1947

Opis
postaci

Józef Kuraś urodził się w Waksmundzie k. Nowego Targu 23 października 1915 roku. Był najmłodszym synem Józefa i Antoniny z d. Ligęza. Miał braci Władysława, Wojciecha, Jana i Michała oraz młodszą siostrę Marię.

W latach 1921 - 1926
chodził do szkoły w
Waksmundzie, a w latach
1928 - 1933 do
gimnazjum w Nowym
Targu. W 1936 r. został
powołany do wojska.
Służbę odbył w 2 Pułku
Strzelców Podhalańskich
(2 PSP) w Sanoku, a
następnie skierowany
został do szkoły
podoficerskiej Korpusu
Ochrony Pogranicza (KOP)
w Głębokiem, gdzie po jej
ukończeniu awansowano
go do stopnia kaprała. Po
kursie pełnił służbę w
Słobodce koło Wilna. Po
powrocie z wojska, Kuraś
ponownie zajął się pracą
na roli i włączył się w nurt
polityki ludowej. Pragnął
w ten sposób kroczyć
śladami ojca Józefa, który
w 1923 roku zorganizował
koło PSL „Piast”, które w
połowie lat 30 - tych jako
koło SL liczące około 50
członków, w powiecie
zajmowało trzecie miejsce
po Nowym Targu i
Maruszynie. Późną wiosną
1939 roku Kuraś został
wezwany na
kilkutygodniowe
ćwiczenia w szeregach 1
PSP w Nowym Sączu. 24
sierpnia uległ
zmobilizowaniu.

Walczył w szeregach 8
kompanii pod
dowództwem kpt. Lucjana
Świerczewskiego.
Kompania tak jak i cały
pułk pozostawała w
ciągłej walce z
atakującymi Niemcami.
Jej szlak bojowy wiódł od
Limanowej przez Nowy
Sącz, Bobową, Szymbark,
Jaśło, Krosno, Dynów,
Bircze, Mościska i Las
Janowski.

18 września, na drugi
dzień po przekroczeniu

polskiej granicy przez
wojska sowieckie,
dowództwo 1 PSP
postanowiło się poddać
Niemcom. Józef Kuraś nie
wybrał jednak niewoli i z
kilkoma innymi oficerami
i żołnierzami zamierzał
przedostać się do Francji.
Plan ich jednak się nie
powiódł i po tułaczce, 14
października 1939 roku
Kuraś wrócił do
Waksmundu. Nadszedł
czas okupacji niemieckiej.
Na Podhalu rozpoczęła się
akcja wdrażania
niemieckiej polityki
narodowościowej:
propaganda
przekonywała górali, że
są ludnością odrębną,
niepolską, mającą
przodków w
skandynawskich Gotach.
Akcja „Goralenvolku”
obejmowała szkoły, w
których zaczęto nauczać
języka góralskiego,
oferowała lepsze warunki
życia dla ludzi
przyznających się do
pochodzenia góralskiego,
namawiała do wyjazdu do
pracy do Rzeszy.

Trud zwalczania
„Goralenvolku” podjęły
organizacje Związek
Walki Zbrojnej - Armia
Krajowa, Powiatowa
Delegatura Rządu, SL
Roch. Były to działania w
rzeczy samej o podobnej
idei, lecz działające
osobno, co nie wróżyło
powodzenia w wysiłkach.
Dopiero w maju 1941
roku za sprawą
Augustyna Suskiego -
absolwenta Uniwersytetu
Jagiellońskiego,
wykładowcy i
wychowawcy młodzieży
wiejskiej w
uniwersytetach ludowych
- nastąpiła konsolidacja
sił poprzez stworzenie

organizacji konspiracyjnej pod nazwą Konfederacja Tatrzańska. Głównym jej celem była walka z okupantem o Polskę wolną, niepodległą, ale też demokratyczną. Członkami Konfederacji były osoby związane przed wojną z ruchem ludowym istniejącym na Podhalu; do tego kręgu zaliczał się też Józef Kuraś „Orzeł” przewodniczący placówce KT w Waksmundzie.

Właśnie za jego sprawą placówka ta, istniejąca od czerwca 1941 roku, wykazała dużą aktywność w zwalczaniu „Gorallenvolku”, przeciwdziałaniu na rzecz wyjazdu do Rzeszy, przeciw wywózce drzewa do tartaku dla celów wojennych, przeciw kontyngentom itp. Wśród tych ludzi zrodziła się myśl zorganizowania grupy wypadowej przeciw instytucjom pracującym na rzecz wroga.

Kuraś od chwili utworzenia oddziału, w obawie przed aresztowaniem w domu bywał tylko po kryjomu, a nocami organizował akcje przeciw urzędom administracyjnym i placówkom gospodarczym w Łopusznej, Szaflarach i Odrowążu. Grupa niszczyła spisy ludności, inwentarze, wykazy kontyngentów, zabierała pieniądze oraz towary ze sklepów.

Rok 1942 przyniósł rozbitcie Konfederacji Tatrzańskiej wskutek inwigilacji wewnętrznej prowadzonej przez

niemieckiego agenta
Stanisława Wegner -
Romanowskiego.

Z organizacji pozostał
czynny jedynie oddział
Kurasia, którego
członkowie od tej chwili
ograniczyli kontakt z
ludnością okolicznych
wiosek do minimum.

W 1943 na Kurasia spadł
ogromny cios; w odwecie
za zamordowanie na
Turbaczu dwóch
policjantów granatowych
- agentów gestapo i w
skutek denuncjacji,
Niemcy 29 czerwca
otoczyli dom Kurasiów w
Waxsmundzie,
zamordowali 73 - letniego
ojca, żonę Elżbietę i 2,5-
rocznego synka
Zbigniewa, a dom spalili.

Od czerwcowej tragedii
Kuraś zmienił pseudonim
z „Orła” na „Ogień”, co
było wynikiem bólu po
stracie najbliższych, jak
również znakiem
rozpoczęcia nowego
rozdziału w walce z
wrogiem.

Po likwidacji KT istotnym
problemem dla grupy
Kurasia stało się zaplecze
organizacyjne. Nie widząc
perspektyw na odwołanie
się do ludowców, którzy w
powiecie nowotarskim nie
dysponowali własną siłą
zbrojną, „Ogień”
zdecydował się na
kontakt z AK. 10 lipca
1943 roku na Turbaczu
spotkał się z ppor .
Władysławem Szczypką
„Lechem” z Mszany
Dolnej i jego zastępcą
ppor. Janem Stachurą
„Adamem” gdzie
osiągnięto porozumienie,
na mocy którego oba
oddziały utworzyły obóz,

zachowały wobec siebie autonomię, kierownictwo nad grupami objął „Lech”, zaś Kuraś otrzymał funkcję szefa gospodarczego. Obóz o kryptonimie „Wilk” istniał do stycznia 1944 roku.

Pomimo współpracy z Armią Krajową Kuraś wyraźnie oddzielał się od polityki londyńskiej, opierając się na poglądach ludowych. Niemal bezpośrednio po likwidacji „Wilka”, ludowcy nowotarscy uznając, za ludowy oddział „Ognia” - wiosną 1944 roku - włączyli go za jego przyzwoleniem do Ludowej Straży Bezpieczeństwa (LSB), która miała być odrębną siłą zbrojną na tym obszarze. Pomimo upomnień o podporządkowaniu się dowództwu AK - Kuraś nie zdecydował się na zmianę organizacji.

Latem 1944 roku doszło do spotkania z pojedynczymi oddziałami sowieckimi. „Ogień” za zgodą nowotarskiego Powiatowego Kierownictwa Ruchu Ludowego (PKRL) nawiązał kontakt z grupą Ludmiły Gordijenko „Tania”. Choć Kuraś nie należał do sympatyków Sowietów, to współdziałał z nimi z powodu wspólnoty interesów - walki z Niemcami.

Nowotarska Powiatowa Delegatura Rządu (PDR), bezpośrednio po wybuchu powstania warszawskiego podjęła decyzję o usunięciu niemieckich konfidentów z terenu

Podhala. Na wykonawcę rozkazu przeznaczyła Kurasia wraz z jego ludźmi; tak powstał Oddział Specjalny mający za zadanie wykonywanie podziemnych wyroków.

Najważniejsze walki Kuraś toczył w styczniu 1945. 20 stycznia wspólnie z AL rozbił kolumnę niemieckich samochodów ciężarowych pod Klikuszową. Współpracował z regularną Armią Czerwoną, prowadząc Rosjan sobie znanymi szlakami górskimi. Dzięki szybkiemu opanowaniu okolic Nowego Targu, Niemcy opuścili miasto pozostawiając je nienaruszone. 30 stycznia 1945 roku „Ogień” ze swym oddziałem i grupą partyzantów sowieckich wkroczył do Nowego Targu. Wojna z Niemcami dla Józefa Kurasia zakończyła się. Niebawem jednak miała się rozpocząć kolejna... .

Film o postaci

<https://www.youtube.com/watch?v=SMcrHT37WEY>

Wykorzystane źródła

Maciej Korcuć, Zostańcie wierni tylko Polsce... Niepodległościowe oddziały partyzanckie w Krakowskiem (1944 - 1947), Kraków 2002, Maciej Korcuć, Zgrupowanie Partyzanckie „Błyskawica” [w:] Zeszyty Historyczne WiN-u, Nr 5/1994, Bolesław Dereń, Józef

Kuraś „Ogień”. Partyzant
Podhala, Warszawa 2004,
Łukasz Majerczyk,
Wizerunek Józefa Kurasia
(ps. „Orzeł”, „Ogień”)
(1915 - 1947) w
literaturze historycznej”.

Miejsce pamięci

Nazwa
miejsca

Nowy Targ

Lokalizacja

Zdjęcia

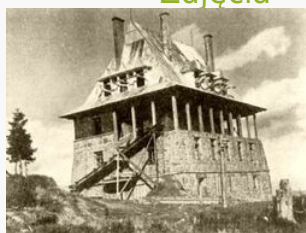
Nazwa
miejsca

Schronisko na Turbaczu

Lokalizacja

a

Zdjęcia

Nazwa
miejsca
Zakopane

Lokalizacja

Zdjęcia

Dokładny opis miejsc

miejsce 1

Miasto od początku było własnością polskich królów, którzy oddawali je pod zastaw. Ze względu na swe położenie Nowy Targ szybko stał się centrum handlu na Podhalu i miejscem słynnych jarmarków. Tutaj krzyżowały się ważne szlaki handlowe, biegnące na Węgry. Punktem kulminacyjnym w historii Nowego Targu były lata międzywojenne. Wówczas to liczba mieszkańców wzrosła o ok. 30%, a ilość domów zwiększyła się o 424 budynki. Odbywały się tu nadal słynne czwartkowe jarmarki, na które przyjeżdżali kupcy także z Czechosłowacji. Wraz z budową tartaku i cegielni, pojawił się większy przemysł. W latach 30. XX w. wybudowano lotnisko i stadion sportowy. W 1939 r. w mieście zarejestrowano 312 rzemieślników oraz ponad 135 zakładów handlowo-usługowych. II wojna

światowa, i trwająca w jej trakcie okupacja niemiecka, przerwały okres budowania dobrobytu miasta. Oddziały niemieckie wkroczyły do Nowego Targu już 1 września 1939 r., zajmując go bez walki. Mimo terroru i represji okupanta w mieście działał silny ruch oporu. Znajdowało się tu kilka central konspiracyjnych, wydających podziemną prasę i prowadzących akcje dywersyjne. W czerwcu 1941 r. powstała ludowa Konfederacja Tatrzańska, licząca ok. 400 członków i ok. 100 żołnierzy tzw. oddziału górskiego. To właśnie dzięki brawurowemu przedsięwzięciu, którego pomysłodawcą był Józef Kuraś oswobodzono miasto z rąk hitlerowców. Wówczas to Kuraś nawiązał kontakt z innymi oddziałami partyzanckimi oraz z batalionem wojska sowieckiego i poprzez pasmo Turbacza wyprowadził je na Kowańcu co całkowicie zaskoczyło hitlerowców, którzy wycofując się nie dokonali zniszczeń strategicznych miejsc miasta. Po wojnie Nowy Targ zyskał charakter przemysłowy. Odbudowano zniszczony przez Niemców tartak, powstał kombinat obuwniczy oraz liczne zakłady odzieżowe i kuśnierskiej. Wybudowano duże osiedla z zabudową blokową, w których mieszka dziś prawie połowa mieszkańców miasta. Obecnie Nowy Targ jest znaczącym w regionie

ośrodkiem handlowym,
kulturalnym i sportowym.
Działają liczne hurtownie,
wytwórnice obuwia,
zakłady kuśnierskie,
materiałów budowlanych i
inne. Ważną gałąź
gospodarki stanowi także
turystyka i rekreacja.
Miasto posiada w swej
ofercie bogatą bazę
noclegową oraz dobrze
rozwiniętą sieć
gastronomiczną. Jest
doskonałym punktem
wypadowym do
wycieczek pieszych i
rowerowych w bogate
krajobrazowo i
etnograficznie regiony
Gorców, Spisza i Pienin.
Od 1999 r. stanowi stolicę
powiatu w województwie
małopolskim.
Zdjęcia przedstawiają
Nowy Targ podczas II
wojny światowej.

miejsce 2
W 1943 roku oddział
partyzancki Kurasia
zamordował na Turbaczu
w okolicach schroniska
dwóch policjantów
granatowych – agentów
gestapo i w skutek
denuncjacji, Niemcy 29
czerwca otoczyli dom
Kurasiów w
Waksmundzie,
zamordowali 73 – letniego
ojca, żonę Elżbietę i 2,5-
rocznego synka
Zbigniewa, a dom spalili.
Pierwsze schronisko na
Turbaczu wybudował w
1925 Oddział Polskiego
Towarzystwa
Tatrzańskiego „Gorce” w
Nowym Targu na polanie
Wisielakówka. Służyło
turystom tylko do 1933,
kiedy to w nocy z 16 na
17 listopada podpalili go
prawdopodobnie
kłusownicy, którzy
widzieli dla siebie

zagrożenie w
zwiększającym się ruchu
turystycznym.
PTT rozpoczął budowę
drugiego schroniska w
górnym skraju Hali
Długiej w lipcu 1934,
którą przerwał wybuch II
wojny światowej. W 1934
wykonano roboty ziemne,
fundamenty, kamienną
kondygnację przyziemia
oraz wzniesiono duży
budynek gospodarczy,
który służył również
tymczasowo turystom. W
1935 obiekt podwyższono
o kolejną kamienną
kondygnację i przykryto
prowizorycznym dachem.
Wykończono również
parter, umożliwiając
nocleg 40 osób
(dodatkowo w budynku
gospodarczym mogło
nocować 30 osób). W
1936 budynek nakryto
docelowym dachem
pokrywając go blachą. Do
1938 budynek został
wykończony do stanu
surowego. Dysponował
100 miejscami
noclegowymi - 50 na
łóżkach i 50 na
siennikach. Gospodynią
objektu była Aniela
Batkiewicz. W trakcie II
wojny światowej służył
nielicznym turystom, ale
przede wszystkim
partyzantom Konfederacji
Tatrzańskiej, a później
Armii Krajowej, którzy
mieli tutaj swój punkt
kontaktowy. Niezmiernie
ciekawym jest fakt
istnienia linii telefonicznej
łączącej schronisko z
domem ówczesnych
włodarzy obiektu rodziny
Batkiewiczów (ich dom
znajdował się na Kowańcu
w Nowym Targu.) Dawało
to możliwość lepszej
komunikacji w czasie
okupacji, zwłaszcza
partyzantom tak licznie

skupionym w okolicznych lasach. Jednak przyszło lato roku 1943, Niemcy znaleźli linię telefoniczną. W lipcu 1943 podczas dużej obławy Niemcy zajęli schronisko, zmuszając partyzantów do ewakuacji na polanę Stawieniec pod Kudłoniem. Aniela Batkiewicz została aresztowana, a pracująca w schronisku Albina Białoń zamordowana przez Niemców. 12 listopada 1943 schronisko spłonęło – zniszczyli je sami partyzanci, chcąc zapobiec rozlokowaniu niemieckich patroli w budynku. Z obiektu pozostały kamienne ruiny.

Budowę trzeciego, obecnie istniejącego schroniska, rozpoczęło w 1953 Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, przy wsparciu subwencji państwowej. Obiekt zaprojektowała inż. Anna Górską, jako okazały kamienny budynek o dwóch prostopadłych skrzydłach z arkadowym wejściem i strzelistym dachem, kryty gontem. Jedno ze skrzydeł powstało z wykorzystaniem ocalałej części przedwojennego obiektu. Przed jego ukończeniem, 21 października 1956, schronisku uroczyste nadano imię Władysława Orkana (imię poety nosiło również pierwsze schronisko pod Turbaczem z 1925). Oficjalnie obiekt został otwarty 21 sierpnia 1958. Zdjęcia przedstawiają drugie schronisko na Turbaczu w trakcie budowy i podczas II wojny

światowej po pożarze.

miejsce 3
Przy ul. Kościuszki, na terenie parku im. Lecha Kaczyńskiego stoi pomnik autorstwa rzeźbiarza Marka Szczepanika upamiętniający Józefa Kurasia ps. „Ogień” i żołnierzy walczących w jego oddziale. Pomnik przedstawiający kopiec z kamieni i siedzącego na jego szczycie orła z rozpostartymi skrzydłami. Na kamieniach wygrawerowane są napisy upamiętniające postać Kurasia i jego podkomendnych. Pomnik został odsłonięty w 2006 roku przez Lecha Kaczyńskiego i syna „Ognia” - Zbigniewa Kurasia. Józef Kuraś był partyzantem walczącym w czasie II wojny światowej na Podhalu, żołnierzem Armii Krajowej i Polskiego Państwa Podziemnego.

Żywa lekcja historii

Opis
przeprow
adzonej
żywej
lekcji
historii

(opis żywej lekcji historii jest jednakowy dla wszystkich zespołów z Prywatnego Liceum Ogólnokształcącego dla Młodzieży w Nowym

Targu)

Podczas wspólnego spotkania wszystkich zespołów biorących udział w konkursie „Policjanci i Żołnierze w służbie historii” członkowie tychże postanowili, że muszą zrobić, muszą upamiętnić zbrodnię katyńską w sposób szczególny. Dlatego też, już od stycznia 2023 roku zaczęli planować, uzgadniać wszystkie kwestie potrzebne do zrealizowania tego przedsięwzięcia. Postanowiono, że w dniu 17 kwietnia 2023 roku na Rynku w Nowym Targu przy ratuszu przygotują spektakl muzyczno-słowny. W tym celu uczniowie wykorzystując rodzinne znajomości nawiązali kontakt z Grupą Rekonstrukcji Historycznej „Błyskawica” oraz z Nowotarską Grupą Mieszkańców „Pamięć”, którzy znacząco przyczynili się do umożliwienia, zrealizowania tego przedsięwzięcia np poprzez nagłośnienie spektaklu, wypożyczenie rekwizytów itp. Kadeci biorący udział w konkursie wystosowali zaproszenia do szkół z terenu Nowego Targu, władarzy miasta, zaprojektowali plakaty które przekazali zaproszonym instytucjom, zaprosili także lokalne media tj. Nowotarską Telewizję Kablową a także przedstawicieli portalu internetowego „Podhale24”. Uzyskali od komendanta Komendy Powiatowej w Nowym Targu zgodę na zorganizowanie

zgromadzenia. Na spektakl w dniu 17 kwietnia 2023 roku przybyło kilkuset przedstawicieli nowotarskich szkół wraz z nauczycielami i pocztami sztandarowymi oraz mieszkańcy miasta.

Relacje ze spektaklu
Nowotarska telewizja
Kablowa (patrz od 7min
45 sek)
<https://www.youtube.com/watch?v=I4h5SO2PE2M>

Portal internetowy
„Podhale24”
<https://podhale24.pl/galerie/galeria/27888>

<https://www.youtube.com/watch?v=h9BBg8JM-6c>

Zdjęcia

Piiki

